

Lisa 3

Ainevaldkond “Kunstiained” (kunstiõpetus, muusika)

SISUKORD

1. Ainevaldkonna kirjeldus.....	2
1.1. Kunstipädevus.....	2
1.2. Ainetundide jaotus, lõiming ja läbivad teemad.....	2
1.3. Ainevaldkondlikud hindamise erisused.....	7
1.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted.....	8
1.5. Õpikeskkonna kujundamise põhimõtted.....	9
2. Ainekava “Kunstiained” (kunst, muusika).....	10
2.1 I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.....	10
2.2 II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.....	16
2.3 III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.....	23

1. Ainevaldkonna kirjeldus

1.1. Kunstipädevus

Kunstiainete valdkonnapädevuse kujundamise esmane alus on äratada valdkonna vastu huvi ja seda järjekindlalt hoida. Kunstiainete valdkonnapädevus on universaalne ning väljendub selles, et põhikooli lõpuks õpilane eakohaselt:

- 1) teadvustab oma sidet muusika, kunsti ja visuaalkultuuriga ning Eesti ja maailma kultuuripärandiga;
- 2) loob, uurib ja tõlgendab, kasutades muusika, kunsti ja visuaalkultuuri väljendusvahendeid, teadmisi ning meetodeid;
- 3) mõtestab ja reflekteerib eri kultuurinähtusi, enda ja kaasõppijate loometegevust;
- 4) mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas;
- 5) osaleb kunstide suhtluses tõlgendamist vajava sõnumi edastaja ning vastuvõtjana informeeritult ja kriitiliselt;
- 6) on loova eluhoiakuga ja lahendab probleeme loovalt.

1.2. Ainetundide jaotus, lõiming ja läbivad teemad

Õppeaine	I kooliaste				II kooliaste				III kooliaste			
	<i>kokku</i>	1.	2.	3.	<i>kokku</i>	4.	5.	6.	<i>kokku</i>	7.	8.	9.
Kunst	4,5	1,5	1,5	1,5	3+3	1/1*	1/1*	1/1*	3	1	1	1
Muusika	6	2	2	2	4	2	1	1	3	1	1	1

*vaba tunnimahu arvelt

Kunstiainete pädevus lähtub arusaamast, et õpilase areng on elukestev ja mõjutatud kultuurist ning kunstid (muusika, kunst, kirjandus, draama, film, tants) ja kultuur laiemalt (visuaalkultuur, pärand- ja pärimuskultuur jms) on inimese dialoogipartnerid kogu elu jooksul. Kunstid on olulised väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatia ning kriitilise mõtlemise arendamise vahendid. Kunstide kui professionaalse kõrgkultuuri loomingu kõrval on tähtis ka uuriv ja leiutav loomine ning kultuur mõtestatud inimtegevusena laiemalt. Kunstiained rõhutavad õppe koondumist viie põhimõtte ümber:

- kunste on vaja tõlgendada. Kunstide kõne ei ole sõnasõnaline, kunstiteosed pakuvad eri tõlgendusvõimalusi ja tähendusi, mis põhinevad alati maailmavaatel, varasemal elu- ja kunstikogemusel ning on juhitud tunnetest, samuti kogemise kontekstist. Tõlgendamise puhul on alati võimalik lähtuda erinevatest vaatepunktidest ja ootustest. Isiklik kogemus

kasvatab kogemuse tähenduslikkust õpilase jaoks. Kunsti ja muusika õppimisel on vaja toetada tõlgendamisoskust.

- Kunstid toetavad mitmekülgset loovust. Kunsti ja muusika õppimine kujundab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, et jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni. Kunstidega tegelemine põhikoolis toetab õpilooovust (uudsed tähenduslikud kogemused ja nende mõtestamine, uurimis- ja refleksioonioskused) ning argilooovust (fantaasia, maailma uudne mõtestamine enda jaoks, uudne toimimisviis igapäevaelus);
- kunstid toetavad esteetilise tundlikkuse kasvu ning inimese heaolu. Kunsti ja muusika õppimine põhikoolis võimaldab õpilasel ära tunda, emotsionaalselt kogeda ja hinnata enda ümber subjektiivset ilu (kuuldavat, kombatavat, nähtavat, abstraktset) ning nautida seda samavõrra nagu teiste oskusi või meisterlikkust. Ilu ja meisterlikkuse väärtustamine toetab rahulolu ja tähenduse leidmist maailmas, suurendab maailmaga seotuse tunnet ning innustab inimest püüdlema oma eesmärkide poole. Kunstiainetel on tähtis osa muutuvates oludes isiklikku ja ühiskondlikku heaolusse panustava inimese kujundamisel;
- kunstiaineid õppides arenevad kinesteetilised oskused ja kognitiivsed võimed, mis on lahutamatult seotud loomega – musitseerimise ja visuaalkunsti, ent ka performatiivsete kunstide loomisega. Kunstitegevustes toetatakse sügavama kognitiivse võimekuse kujunemist. Õppimine (sh musitseerimine ja visuaalkunst, kuid ka performatiivsete kunstide loomine) on sügavam, kui see toimub terviklikult nii keha kui ka vaimu ja eri meelte koostöös;
- kunstiainete õppimine toetab iseenda mõistmist ja mõtestamist ning üldpädevuste omandamist sisukalt ja terviklikult. Kunsti ja muusikaga järjepidev tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ning eneseväärikust. Kunstide kaudu saab tõhusalt arendada kognitiivseid oskusi, nt loovat ja kriitilist mõtlemist, refleksiooni- ja analüüsioskusi, samuti mittekognitiivsed oskusi, nt avatust, otsustusvõimet ja riskijulgust.

Valdkonnasisene lõiming tugineb kunsti ja muusika kokkupuutepunktidele. Kunst ja muusika jagavad sarnaseid baasmõisteid, mille sisu on aga erialade väljendusvahenditest lähtuvalt ainuomane; ka kontseptsioonide sisu ei pruugi kattuda. Seetõttu on kunsti ja muusika lõimingukeskmeks ühised aspektid:

- teose, autori ja loomingu määratlus;
- esitus ja tõlgendus (interpreteerimine) ning kriitika;
- ajalooliselt interdistsiplinaarsed kunstid (sõna-, muusika- ja tantsuteater, film);
- nüüdisaegsed mitmemeelised kunstinähtused (video ja *performance*, meie aja tsirkus, installatiivne, uusmeedia kunst jms).

Kunsti ja muusika õppimine toetab õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste kujunemist soodustab õppeainete eesmärgipärane lõimimine teiste valdkondadega ning läbivate teemade tähenduslik käsitlemine. Nii kujuneb õpilasel oskus rakendada teadmisi ja oskusi eri olukordades, kujundada väärtushoiakuid ning mõista ühiskonna toimimist tervikuna. Õppeprotsessi kvaliteedi tagab aineõpetajate järjepidev koostöö kogu õppeaja vältel.

Kunstivaldkonna õppeainetes rõhutatakse kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi kui õppija identiteedi osa. Õppeprotsessis väärtustatakse individuaalset ja kultuurilist mitmekesisust ning toetatakse eetiliste ja esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguiline tegevus ja selle üle arutlemine aitavad teadvustada kunsti ja muusikat eneseväljenduse vahendina, hinnata erinevaid ideid ja lahendusi ning austada autorsust. Samal ajal kujundatakse kriitilist suhtumist infokanalitesse ja visuaalsesse keskkonda.

Uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, loovtööd, arutelud, esitlused, ühismusitseerimine ning osalemine kunstiprojektides arendavad koostööoskust ja vastastikust toetust. Kultuurisündmustel osalemine tugevdab kultuurilist ühtsustunnet. Kunstiteoste üle arutledes õpitakse oma seisukohti põhjendada ja teiste arvamusi austama. Kunstiained aitavad teadvustada inimese rolli keskkonna kujundajana ning suunavad tegutsema teadlikult ja jätkusuutlikult nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.

Pidev tagasiside ja eneseanalüüsi oskuse arendamine toetavad õpilase enesetundmist, huvide ja võimete teadvustamist ning positiivse minapildi kujunemist. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemine – kunstinähtuste, teoste ja muusikapalade sisu ning sõnumite analüüs – aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti. Kunstiainetes kujundatakse õpipädevust mitmekesisete ülesannete ja töövormide kaudu, mis võimaldavad õpilastel teadvustada oma õpistiili ja rakendada õpitut uutes olukordades. Uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, analüüsimist ja tõlgendamist. Õpilased saavad katsetada uusi oskusi, luua jõukohaseid ülesandeid, kontrollida oma valikute sobivust ning harjutada järjekindlalt. Tagasiside ja eneseanalüüs suurendavad õppija rolli oma õpitegevuse teadliku juhtijana.

Kunstiainetes on oluline kunstiteostest, -stiilidest ja -ajastutest rääkimine, kasutades korrektset emakeelt ja ainespetsiifilist terminoloogiat. Tööde esitlemine ning aruteludes seisukohtade võrdlemine ja põhjendamine toetavad väljendusoskust ja ainealase sõnavara kasutamist. Referatiivsete ja loovtööde koostamine eeldab teabetekstide mõistmist ning mitmesuguste info esitamise viiside kasutamist (tekst, joonis, skeem, tabel, graafik). Kunstiainetes tutvutakse kunsti ja muusika kui kommunikatsioonivahenditega, õppides mõistma mitteverbaalset keelt ning tõlkima sõnumeid ühest väljendusviisist teise.

Loovülesannete lahendamine eeldab probleemide sõnastamist, lahendusvõimaluste kaalumist, valikute põhjendamist ja tulemuste analüüsi. Õpilased õpivad kasutama erinevaid rakendusi ning teadvustavad autoriõiguste järgimise vajadust digikeskkonnas. Samuti mõistetakse digivahendite kasutamise kaasaegset terviseriske ning internetis loomingu jagamise turvalisuse põhimõtteid. Muusikaõpetus toetab õpilaste individuaalse eripära kujunemist muusikalise eneseväljenduse kaudu, aidates kujundada harmoonilist ja loovat isiksust. See tasakaalustab ja toetab õpilaste emotsionaalset arengut ning soodustab ka teiste õppeainete omandamist. Muusikaga tegelemine rikastab tundeelu, kujundab esteetilisi hoiakuid ja kultuurilisi tõekspidamisi, pakkudes võimalusi muusikast rõõmu tunda ning toetades elukestva muusikaharrastuse kujunemist. Muusikaõpetuse kaudu luuakse teadmiste, oskuste ja kogemuste süsteem, avatakse ja avardatakse muusikaga tegelemise viise ning kujundatakse õpilaste muusikalist maitset ja sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid. Eesti ja maailma muusikakultuuri tundmaõppimine rikastab õpilaste maailmapilti ning aitab kaasa väärtuspõhise hoiaku kujunemisele.

Üldhariduskooli muusikaõpetus tugineb eesti koolimuusikas väljakujunenud kunstimõistetele (nt kompositsioon, struktuur, rütm), toetades õpilaste oskust võrrelda ja liigitada nähtuste tunnuseid ning kasutada sümboliteid. Kunstiterminoloogias kasutatakse ka matemaatika ja tehnoloogia mõisteid, mis aitab mõista loovuse ja teaduse seoseid. Loovtöid tehes õpitakse kasutama tehnoloogiavahendeid ja innovaatilisi lahendusi ning mõistma teaduse ja tehnoloogia rolli kunsti ja muusika arengus.

Muusikaõpetus toetab ka karjääri kujundamise pädevuse arengut, aidates õpilastel mõista muusika rolli erinevates elukutsetes, hinnata oma loov- ja esinemisoskusi ning märgata, kuidas muusikaline tegevus arendab koostöö-, suhtlemis-, eneseväljendus- ja projektijuhtimise oskusi. Need pädevused on olulised nii kultuuri- ja loomevaldkonnas kui ka laiemalt tööelus, toetades õpilase valmisolekut teha teadlikke valikuid oma tulevikuõpingute ja karjääriraja kujundamisel. Kunstiainetes toetavad vajalike oskuste kujunemist individuaal- ja rühmatööd, uurimuslikud ja probleemipõhised ülesanded ning õpitava sidumine nüüdisaegse igapäeva eluga. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada erinevaid ideede väljendamise ja esitlemise viise, valida sobivaid meetodeid ning rõhutada oma tugevusi. Õpitakse tegevust planeerima, analüüsima ja vastutama tööde valmimise eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ja institutsioonidega.

Kunstiaineid õppides kasutatakse digivahendeid info otsimiseks, kogumiseks, töötlemiseks ja esitamiseks ning rakendatakse kogutud infot loovtöös eesmärgipäraselt. Õpitakse valima ainespetsiifilisi digivahendeid ning kasutama audiovisuaalseid ja multimeediunud traditsioonidele ja põhimõtetele (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis lähtuvad Zoltán Kodály meetodist ja Carl Orffi pedagoogika kohandatud käsitlusest, olles ühtlasi seotud tänapäeva pedagoogika teadmiste ja kogemustega. Muusikal kui universaalsel suhtlusvahendil on läbi

aegade olnud oluline roll laste ja noorte vaimsel, moraalsel ning esteetilisel kasvatamisel, mistõttu muusikaõpetuse põhieesmärk on tekitada huvi muusika ja muusitseerimise vastu ning kujundada õpilastes elujõuline side muusikakultuuriga.

Muusikaõpetuses tähtsustatakse:

- 1) ühislaulmist kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist väljendust ja edasikandjat;
- 2) loomingulist eneseväljendust;
- 3) õpilase loova ja kriitilise mõtlemise arengu toetamist;
- 4) õpilase isikliku suhet muusikaga ning muusikalise suhtlemise rolli vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalustamise võimalusena;
- 5) muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilise-esteetiliste väärtushinnangute kujunemisel;
- 6) õppija huvi ja isikupära.

Muusikaõpetuse keskne tegevus on muusitseerimine, mille all mõistetakse igasugust muusikalist eneseväljendust – laulmist, pillimängu, liikumist ja omaloomingut. Muusitseerimise kaudu arendatakse õpilaste isikupära, omandatakse teadmisi ja oskusi nii üksi kui ka koos muusitseerimiseks ning loovaks eneseväljenduseks. Rühmas või individuaalselt õppides kujunevad suhtlemis- ja koostööoskused, üksteise kuulamise võime, ühtekuuluvustunne, hoolivus, paindlikkus ja emotsionaalne kompetentsus. Samuti suunatakse õpilaste enesehinnangu ja õpimotivatsiooni kujunemist. Ühislaulmine ja koorilaul aitavad arendada sotsiaalseid oskusi ning kujundada rahvuslikku eneseteadvust ja isamaa-armastust. Omalooming on seotud lihtsate kaasmängude, saadete, rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide, muusikalise liikumise ja tekstide loomisega. Selle kaudu kinnistatakse muusikateadmisi ja -oskusi, kujundatakse esinemisjulgust ning toetatakse muusikalise eneseväljenduse arengut.

Muusika kuulamine arendab tähelepanu, kuulamisoskust, analüüsi- ja võrdlusvõimet, aidates eristada erinevaid muusikalisi stiile ja väljendusvahendeid. Muusikaloos tutvustatakse õpilastele muusika karaktereid, väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja interpreete ning omandatakse teadmisi kultuuriloost. Muusikaõpetus pakub võimalusi osaleda kultuuris mitmel viisil ja loob aluse elukestvatele muusikaharrastusele. Õppekäigud kontserdipaikadesse, teatritesse ja muuseumidesse kujundavad õpilaste silmaringi, muusikalist maitset ning teadmisi oma maa, Euroopa ja maailma kultuuripärandist ning selle rollist maailmas (sh popkultuurist).

Oluline on osalemine kooli kontserdielu korraldamisel, kus õpilased saavad kogemusi nii esineja, kuulaja kui korraldajana. Muusikaõpetuse lahutamatuks osaks on tunnivälise loometegevuse võimaluste loomine – koorilaul, solistide ja ansambelite esinemised, orkestritegevus, kontsertide ja töötubade korraldamine jpm.

1.3. Ainevaldkondlikud hindamise erisused

Hindamine kunstiainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi kunsti ja muusika vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu, kunsti ja muusika ainekavas esitatud õpitulemused ning Vormsi lasteaed-põhikooli kehtestatud hindamisjuhised. Hindamise nõuded ja korraldus, sh mittenumbrilise hindamise kasutus ja kooliõppekava väliselt, sh mitteformaalhariduses omandatud teadmiste ja oskuste arvestamine täpsustatakse kooli õppekavas.

Hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgselt tagasisidet oma töökultuuri ja töö ning individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe vältel oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Õpilastele võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle aktseptomiseks. Õpetaja saab hindamise kaudu teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppe kui ka iseenda pädevuste arendamiseks. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma.

Õpilasele on õppeühiku (õppetegevuste kogum, mis on suunatud samade õpitulemuste saavutamisele) alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamiskriteeriumid. Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ning reflekteerima. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemise kohta antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangutega. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh kunsti- ja muusikaterminite õigele kasutusele ning õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel ülesande eesmärgi ja kokkulepitud hindamiskriteeriumide põhjal.

Hindamisel lähtutakse õppimisele seatud eesmärgist ja hinnatakse seda, mida on õpetatud, rakendades nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Diagnostiliselt hinnates selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ning eriomased õpiraskused, et kavandada edasist õppimist ja õpetamist. Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub seatud õppe-eesmärkidest ning eeldatavast õpitulemusest.

Kunstiainete valdkonnapädevuse omandamisel on õppe jooksul oluline roll kujundaval hindamisel, mis toetab õpilase eneseusku ja innustab teda oma võimeid arendama. Kujundava hindamise kaudu saab õpilane temale arusaadaval viisil esitatud suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kujundava hindamise rakendamist toetab õppeolukorras tehtud tööde õpilasepoolne dokumenteerimine näiteks kavandite, jooniste, õpimapi, blogina vms.

Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist. Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

- loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendus oskused, refleksioon);
- huvi ja nii õppest kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
- isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;
- sallivuse areng ja silmaringi avardumine.

1.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

Õpe on õppijakeskne, toetab õpimotivatsiooni hoidmist ning õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovaiks ja kriitiliselt mõtlevateks ühiskonnaliikmeteks, kes suudavad teha valikuid ja vastutada oma õppimise eest.

Õpet kavandades ja korraldades lähtutakse õppekava üldpädevustest, Vormsi lasteaed-põhikooli väärtustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatusse rõhuasetustest ning läbivate teemade ja lõimingu rakendamise põhimõtetest.

Põhikoolis õpet kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, seejuures:

- arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalset eripära ja isikupäraseid erivõimeid, kasutatakse diferentseeritud ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutes;
- võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas, kunsti ja muusika uusimaid käsitlusi, rakendatakse didaktika nüüdisaegseid käsitlusi;
- taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- võimaldatakse õpet nii iseseisvalt kui ka koos teistega, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi ning suunatakse tegema valikuid;
- kaasatakse õpilasi õppe kavandamisse, võetakse aega eesmärkide ja taotletavate õpitulemuste saavutamise viiside ja hindamiskriteeriumide läbiarutamiseks ning refleksiooniks;

- kavandatakse piisavalt aega terviklike õppeühikute, mitmeid osaoskusi arendavate ning õppijate jaoks tähenduslike tulemusteni viivate õppeülesannete täitmiseks;
- rakendatakse uurivat õpet, kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid tegevusi;
- rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- kasutatakse mitmekesist õpikeskkonda: looduskeskkond, klassiruum, virtuaalkeskond jne, käiakse õppekäikudel, kontsertidel, teatrites, näitustel, muuseumides, looduses, raamatukogudes jm;
- võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane, õpilasele eakohane ja tähenduslik; seostatakse õppesisu näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist.

1.5. Õpikeskkonna kujundamise põhimõtted

Õppekeskkonna kujundamisel lähtutakse riikliku õppekava alusväärtustest ning luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu.

Kunstiainete pädevuse kujunemise eeldus on õppimist, loovust ning eneseväljendust toetav sotsiaal-emotsionaalne, vaimne ja füüsiline õppekeskkond, mis peab soodustama õpilase iseseisvust, olema kaasav, piisavalt struktureeritud ning eakohane, mis on loovuse ja originaalsuse arendamisel ning avaldumisel oluline. Nii füüsiline kui ka vaimne keskkond peab vastama õpilaste võimetele. Eriti tähtis on arvestada psühholoogilisi baasvajadusi. Kunstid on muutuvad, vastuolusid tekitavad ning väärtuste ja kokkulepete piire kompavad. Seetõttu on eriti tähtis tagada turvaline vaimne keskkond, mille kujundamisele aitavad kaasa hinnanguvabad arutelud ja õpetaja pädevus tulla toime väärtuskonfliktidega. Kunstiainete õppimise füüsilise õppekeskkonna tagab kool, võimaldades õpet ruumis, mis on varustatud kvaliteetsete, õpilastele kokkulepitud korras kättesaadavate töövahendite ja materjalidega vabaks kasutamiseks, et toetada valikute tegemise oskust ja loovat eneseväljendust.

Õpe toimub ka autentsetes keskkondades, kontserdisaalides, näituse- ja etendusasutustes, kooli ümbruses, paikkonna kultuuriasutustes ja mujal.

2. Ainekava “Kunstiained” (kunst, muusika)

2.1 I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) mõistab kirjeldab visuaalseid pilte, jooniseid ja sümboleid oma kogemuse piires;
- 2) teab kujutiste kasutamise ja jagamise head tava;
- 3) kavandab lihtsamaid ülesandeid disainis ja loomes kestlikult;
- 4) teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi töid spontaanselt ning kavandades, kasutades eri tehnika- ja töövõtteid;
- 5) kirjeldab lühidalt enda tööd ja tulemust,
- 6) tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, omaloomingust ja muusikalisest liikumisest ning muusika kuulamisest;
- 7) saab esmase ühislaulmise ja koorilaulu kogemuse ning pillimänguoskused;
- 8) kuulab keskendunult muusikat, enda ja kaaslaste muusikaesitusi ning avaldab selle kohta oma arvamust;
- 9) mängib loomeideedega ning katsetab musitseerimisel erinevaid muusika väljendusvahendeid;
- 10) rakendab omandatud muusikateadmisi ja -oskusi muusikategevustes, sh muusikalist kirjaoskust (helivältsused, rütmid ja pausid: 2- ja 3-osaline taktimõõt);
- 11) JO- ja RA-astmerida, JO-võti;
- 12) muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

Õpitulemused

Kunst

Õpilane:

- 1) uurib ja selgitab visuaalseid pilte, jooniseid ning sümboleid (nt õpetaja valikul: sildid, liiklusmärgid, kaardid, õpikute illustratsioonid, multifilmide ja arvutimängude pildiline külg, mänguasjade väljanägemine ja roll, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad) oma kogemuse piires;
- 2) nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest (tehnika, vorm, värv, kompositsioon, meeleolu, sisuelemendid);
- 3) leiab muuseumis, galeriis õpetaja abiga näituse mõistmiseks vajaliku info;
- 4) teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust;

- 5) uurib õpetaja abiga esemete vormi ja otstarbe seoseid;
- 6) teab, kes on autor;
- 7) ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju; Õpilane:
- 8) teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid spontaanselt, kasutades lihtsamaid tehnikaid ja töövõtteid;
- 9) lahendab disainiprotsessi lihtsamaid ülesandeid, esitades nii verbaalselt kui ka visuaalselt oma ideede lahendusi;
- 10) kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklikke seoseid (See oleks justkui.... See meenutab mulle....);
- 11) kirjeldab ette antud küsimustele toetudes enda tööd ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin?

Laulmine

Õpilane:

- 1) laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi ja koos teistega;
- 2) mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu;
- 3) laulab lihtsat meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
- 4) laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule;
- 5) laulab rahva- ja regillaule seoses rahvakalendri tähtpäevadega ning laule rannarootsi kultuuripärandist Vormsi rootsi keeles;
- 6) laulab peast kooliastme ühislause;
- 7) osaleb eestirootslaste tantsu- ja laulupeol Haapsalus ja Eesti Saarte Noorte Pärimuspäeval.

Muusikaline kirjaoskus

Õpilane:

- 1) mõistab helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes;
- 2) mõistab 2- ja 3-osalise taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides;
- 3) tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides;
- 4) mõistab JO-võtme tähendust ning kasutab seda noodist lauldes;
- 5) õpib lauludes tundma JO- ja RA-astmerida;
- 6) mõistab oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, astmetrepp, punkt noodivältuse pikendajana, koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor, muusikapala, salm, refrään, kaanon, marss, polka, valss, kaasmäng, eelmäng, vahemäng, rütm, meloodia, tempo, kõlavärv (tämbervärv), vaikselt, valjult, piano, forte, fermaat, ostinato;
- 7) tutvub märkide *latern*, *segno*, *volt* koos laulurepertuaariga.

Pillimäng

Õpilane:

- 1) rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates *ostinatodes* ja/või kaasmängudes;
- 2) musitseerib väikekandlil või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- 1) tunnetab ja väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu;
- 2) kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid;
- 3) tantsib eesti laulu- ja ringmänge.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- 1) rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- 2) loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel;
- 3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- 4) loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne);
- 5) kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel;
- 6) väljendab muusika meeleolu kunstitöodes;
- 7) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- 1) kirjeldab muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust;
- 2) kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara ning muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- 3) eristab ja iseloomustab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat;
- 4) otsib infot erinevatest etteantud allikatest, eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid;
- 5) kirjeldab kogetud, sh õppekäikudel saadud, muusikaelamusi ja avaldab nende kohta arvamusi, kasutades muusikalist oskussõnavara.

Kunst		
1. klass	2. klass	3. klass
<p>Vormsi ja rannarootsi kultuuripärandiga tutvumine. Kunsti märkamine enda ümbruses. Igapäevane visuaalkultuur. Logod, embleemid, sümbolid, sildid, liiklusmärgid, kaardid, tabelid ja infograafika, õpikute illustratsioonid, multifilmid ja arvutimängud, mänguasjad, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad. Raamatuillustratsioon, koomiks ja piltjutustus. Koomiksi tegelane ja karakteri disain (olulisemad tunnused, seos tegevuse ja iseloomuga). Teksti, tabelite ja illustratsioonide küljenduse põhimõtted (pealkirja, kuupäeva, autori, pildiallkirja ja teksti paigutamise üldised tavad ja põhimõtted). Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted. Baaselemendid. Kahemõõtmeline: punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv. Kolmemõõtmeline: vorm, pind, värv, ruum. Kompositsioonipõhimõtted: kontrast, liikumine, rütm, proportsioon, tasakaal, mõõtmed. Kompositsiooni kirjelduseks: suurem, väiksem, ühesuurused, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus. Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas, sile, kare, krobeline jne. Geomeetrilised kujundid ja abstraheerimine. Värvinimetused primaar ja sekundaarvärvide piires. Värvitemperatuur: soojad ja külmad toonid. Ruumiillusiooni loomise põhimõtted: kattumine, teravus, suurus. Liikumise mulje loomine: liikuva poosid, liikumise faaside kujutamine, liikumist märkivad jooned koomiksites.</p> <p>Kunstiliigid: joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur. Kunstižanrid: portree, maastik, natüürmort, animalistika. Kunstiajalugu, kunstnikud, teosed. Eri stiilidest kunstiteoste näited kogu kunstiajaloo piires (nt Vana-Egiptuse seinamaal, Antiik-Kreeka vaasimaalid. Modernistlik maalikunst (impressionism, post-impressionism, fovism, kubistlik natüürmort), maakunst, ökokunst, popkunst). Skulptuur või monument (avalikust ruumist). Tasapinnaline kunstiteos koolist või lähiümbrusest. Raamatuillustraatorid emakeele lugemisvara hulgast. Kodukoha kujutamine. Rahvakunsti elementide kasutamine enda kunstiloomingus. Kunstitehnikad ja stiilid: monotüüpia, puhumistehnika, plastiliinimaal, pastell, guašš, värvipliatsitehnika, savi või plastiliini voolimine, taimetrükk, sõrmemaal, kuulimaal, akvarell, pointillism, voolimine, ruumiline paberitöö, diatüüpia, paberbatika, kollaaž. Digitaalsed joonistus-, foto- ja animatsioonitehnikad. Kunstiteooria. Primaar- ja sekundaarvärvid. Etikett. Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi). Looduslike materjalide otsimine ja kogumine kooli ümbrusest kunsti tegemiseks. Disaini baaselemendid. Funktsionaalne värv, vorm ja materjal (tarbeesmete puhul, graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt), mass. Disainiprotsessi osad. Uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine, info kogumine. Võimaluste sõnastamine, ettepanekute tegemine, kavandamine. Disainiprotsessis kasutatavad idee visualiseerimise tehnikad. <i>Moodboard</i>, mõistekaart, plakat. Tarbeesemed ja levinumad materjalid. Looduslikud materjalid: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi. Tehismaterjalid: plastik, kile. Esemel, materjali või värvi otstarve, funktsionaalsus. Kasutusmugavus. Vormsiga seotud loomeinimesed. Ohutus ja säästlikkus. Töövahendite ohutu ja säästlik kasutamine. Ohutus kasutaja tervisele ja keskkonnale. Töövahendite ja kunstmaterjalide õige säilitamine. Autorsus ja autoriõigused. Autor: kunstnik, arhitekt, illustraator, disainer. Teos: maal, joonistus, video, skulptuur. Digitaalsete kujutiste (fotode) tegemise ja jagamise hea tava. Eetika (kuidas olla hea kunstnik, hea publik ja hea kaaslane).</p>		

Töövahendite ja töökoha korrastamise õiged töövõtted.		
1. klass	2. klass	3. klass
Monotüüpia, puhumistehnika, plastiliinimaal, pastell, guašš, värvipliatsitehnika, savi või plastiliini voolimine jms) ja vahendeid.	Taimetrükk, sõrmemaal, kuulimaal, akvarell, pointillism, voolimine, ruumiline paberitöö jms)	Värvi pritsimine, erinevate materjalide trükk, diatüüpia, paberbatika, kollaaž, foto, ruumikunst, dekoratsioon jms), segatehnika, PVA-liimiga joonistamine, ruumiline maal, prügikunst jms.
Muusika		
1. klass	2. klass	3. klass
<p>Laulmine nii ühehäälselt <i>a cappella</i> kui saatega. Kujundatakse alus muusikatraditsioonide säilitamiseks ja edasikandmiseks, mille üks väljund on õpilaste osalemine koolikooride tegevuses, et saada esmane koorilaulukogemus. Pillimängus omandatakse rütmi- (sh kehapilli) ja plaatpillide ning kuuekeelse väikekandle või plokkflöödi ja hiiu kandle e talharpa esmased mänguvõtted. Pillimängu rakendatakse valdavalt laulude kaasmänguna. Muusikaline liikumine hõlmab rahvatantse ja laulumänge ning muusikapala karakteri väljendamist liikumise kaudu. Muusikalist mõtlemist ja loovust arendatakse kaasmängude, rütmilis meloodiliste improvisatsioonide, teksti loomise ehk omaloomingu kaudu. Muusika kuulamisega õpitakse tundma muusika karaktereid ja meeleolu ning iseloomustama kuulatud muusikapalu. Muusikalise kirjaoskuse algtõed omandatakse muusikaliste tegevuste kaudu ja neid rakendatakse erinevates muusikalistes tegevustes. Õpilaste esinemisoskust arendatakse nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, erinevad pillikoosseisud jne). Mitmekülgse muusika kuulamise kogemuse saavutamiseks ja kontserdikultuuri kujundamiseks ning silmaringi avardamiseks võimaldatakse õpilastel käia kontsertidel ja teatrietendustel nii koolis kui ka väljaspool kooli.</p> <p>Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma üksteise võimeid, oskusi ning eripära. Tekitatakse harjumus lauldes hoida loomulikku kehahoidu (sirge selg, püstine pea, avatud suu). Meetrumi tunnetamine ja hoidmine. Rütmiline liikumine. Eesti laulu- ja ringmängud, Vormsi tantsud. Tutvumine valsi ja polka põhisammudega. Dirigeerimine, takti ja rütmi kaasa löömine erinevatel viisidel. Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu. Muusikatundides on ruumi improvisatsiooniks ja vaba pillimänguks. Tegeletakse loovülesannetega: salmi, meloodia ja rütmi loomine.</p> <p>Muusikapalade loominguiline visualiseerimine. Õpetaja jutustusega seotud vaba muusikaline mäng: õpetaja jutustus annab lähtepunkti improvisatsiooniks liikumises või helis. Muusika või muu vahendiga loodud meeleolu edastamine liiumise või heli abil.</p>		
Laulmine ja diktsiooni arendamine,	Astmed SO, MI, RA, LE, JO, (alumine) RA ja	Astmed SO, MI, RA, LE, JO, (ülemine ja

<p>muusikalisele fraasile toetuv vaba ja loomulik hingamine laulmisel, õige kehahoid, huulte aktiivne rakendamine kõla, diktsiooni selguse ja ilmekuse saavutamiseks.</p> <p>Meloodia - kõrged, madalad helid, nende võrdlemine kuulmise järgi ning kujutamine visuaalselt; meloodia liikumise suuna jälgimine laulmisel ja muusika kuulamisel.</p> <p>Astmed SO, MI, RA, käemärgid.</p> <p>Astmed astmetrepil ja noodijoonestikul.</p> <p>Lõiming:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) eesti keel - lugemisoskuse arendamine; 2) matemaatika - taktimõõdu määramine – liitmine, võrdlemine; 3) kunst - meeleolu väljendamine; 4) digivahendite kasutamine – <i>youtubest</i> muusikapalade kuulamine; 5) liikumine - rütmitunde arendamine, kehaline tegevus läbi liikumismängude ja loovülesannete. <p>Mõisted: rütm, meetrum, löök, takt, taktijoon, lõpujoon, 2-osaline ja 3-osaline taktimõõt, noodipea ja noodivars.</p> <p>Rütmid ja rütmisilbid:</p> <p>Ta, ti-ti, ta-a, ta-a-a, paus</p> <p>Mängimine plokkflöödil, rütmi- ja</p>	<p>(alumine) SO, käemärgid, JO-võti.</p> <p>Astmed astmetrepil ja noodijoonestikul.</p> <p>Mõisted: rütm, meetrum, löök, takt, taktijoon, lõpujoon, 2-osaline ja 3-osaline taktimõõt,</p> <p>2/4 ja 3/4, noodipea ja noodivars.</p> <p>Rütmid ja rütmisilbid:</p> <p>Ta, ti-ti, ta-a, ta-a-a, paus</p> <p>Tähtnimede kasutamine plaatpillide ja plokkflöödi mängu omandamisel.</p> <p>Esimesed mänguvõtted väikekandel: I / V</p> <p>Mängimine plokkflöödil. Mõisted: dünaamika (<i>forte, piano</i>)</p>	<p>alumine) RA ja (alumine) SO, Na, DI, käemärgid, JO-võti.</p> <p>Astmed astmetrepil ja noodijoonestikul.</p> <p>Mõisted: rütm, meetrum, löök, takt, taktijoon, lõpujoon, 2-osaline ja 3-osaline taktimõõt,</p> <p>2/4 ja 3/4, noodipea ja noodivars.</p> <p>Noodipikkused: poolnoot, veerandnoot, kaheksandiknoot, poolnoot punktiga.</p> <p>Veerandpaus, poolpaus, tervetaktpaus</p> <p>Ta, ti-ti, ta-a, ta-a-a, tiri-tiri, tai-ri, paus</p> <p>Tähtnimede kasutamine plaatpillide ja plokkflöödi mängu omandamisel.</p> <p>Esmased mänguvõtted väikekandel: I / IV / V aste</p> <p>Mõisted: marss, valss, polka, dünaamika (<i>forte, piano</i>)</p>
--	--	--

plaatpillidel. Eristab kuuldeliselt laulu ja pillimuusikat. Mõisted: orkester, dirigent, helilooja		
	On tutvunud kuuldeliselt ja visuaalselt eesti rahvalaulu ja rahvapillidega (kannel, hiiu kannel e t alharpa, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill)	

2.2 II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) tõlgendab visuaalseid kujutisi oma kogemuse ja õpitu piires;
- 2) teab autorsuse üldisi põhimõtteid;
- 3) kasutab õpetaja juhendamisel osalist disainimist probleemi lahendamiseks kestlikult;
- 4) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka uurides ja kavandades, kasutades ning põhjendades eri tehnikavõtteid ja kompositsiooni;
- 5) analüüsib oma teost ja tööd;
- 6) arutleb loodu üle, seostades loomingut oma kogemuse piires teiste eluvaldkondadega;
- 7) tunneb rõõmu nii iseseisvast kui ka ühisest muusikategevusest ja väärtustab musitseerimist;
- 8) teadvustab ja hindab oma muusikavõimeid, arendab neid muusikategevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises;
- 9) kuulab süvenenult Eesti ja teiste rahvaste muusikat ning arutleb muusika üle;
- 10) osaleb aktiivselt muusikaloomes, katsetab oma ideid erinevates muusikategevustes ja sobivates digikeskkondades, on püsiv lahendusi otsides;
- 11) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loomingusse, põhjendab ning analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
- 12) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulupidu;
- 13) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ning suhtub lugupidavalt eri rahvuskultuuridesse;
- 14) leiab muusikainfot eri teabeallikatest ning käitub vastutustundlikult virtuaalmaailmas;
- 15) väärtustab loojat ja loomingut ning on teadlik autoriõigusest;
- 16) väärtustab teadmisi ja oskusi muusikategevustes, rakendades muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid ja pausid: taktimõõt 4/4, C ja eeltakt; duur-, moll-helilaad, helistikud C-a, G-e, F-d; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

Õpitulemused

Kunst

Õpilane:

- 1) rakendab ja kirjeldab eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul (teabegraafikat: silte, kaarte, infograafikat; õpikute illustratsioone, (multi)filmide ja arvutimängude pildilist külge, reklaami linnaruumis ja meedias, riietust, kaupluste vaateaknaid, internetikeskkondi, ehitatud keskkondi, esemelist tänapäeva ja pärimuskultuuri);
- 2) kasutab olulisemaid õpitud kunstimõisteid ja teab kunstnikke;
- 3) käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info;
- 4) mõistab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust;
- 5) märkab, kirjeldab ning mõtestab nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete ning hoonete erinevusi;
- 6) märkab ning kirjeldab iseseisvalt seost tarbeeseme või ruumi/hoone suuruse, vormi, materjali ja otstarbe vahel;
- 7) rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava;
- 8) lahendab õpetaja esitatud probleemi, läbides kõiki disainiprotsessi etappe ning toetudes õpetaja juhendamisele ja etteantud materjalidele;
- 9) kavandab enda idee või teose; teab, et kavand on üldistatud, ülevaatlik ja visandlik.
- 10) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ning uurides ja kavandades;
- 11) teeb õpetaja abiga põhjendatud valikuid õpitud kunstitehnikate ja töövõtete, materjalide ning kompositsioonipõhimõtete hulgast;
- 12) analüüsib loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle isiklikult positsioonilt, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt;
- 13) selgitab ja analüüsib õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööd, tuues esile töökäigu ning põhjendades oma tehtud sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid;
- 14) annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis; põhjendab oma arvamust.

Laulmine:

Õpilane:

- 1) laulab hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;
- 2) laulab eakohaseid ühe- ja kahehääelseid laule, kaanoneid, eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu ning teiste rahvaste laule, laule rannarootsi kultuuripärandist Vormsi rootsi keeles (hällilaulud Vormsi saarelt, karjalaulud);
- 3) seostab relatiivseid helikõrgusi (astmeid) absoluutsete helikõrgustega g–G2;

- 4) rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes;
- 5) väärtustab ühislaulmist, laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn” (F. Pacius), „Eesti lipp” (E. Vörk), „Kas tunned maad” (J. Berad), „Kui Kungla rahvas” (K. A. Hermann), „Mu isamaa armas” (saksa rahvalaul), „Meil aiaäärne tänavas” (eesti rahvalaul), „Püha öö” (F. Gruber);
- 6) osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;
- 7) osaleb eestirootslaste tantsu- ja laulupeol Haapsalus ja Eesti Saarte Noorte Pärimuspäeval.

Muusikaline kirjaoskus

Õpilane:

- 1) rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes;
- 2) mõistab helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes;
- 3) mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja eeltakti tähendust ning arvestab neid musitseerides;
- 4) kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ning seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimedega);
- 5) mõistab viiulivõtme ja absoluutsete helikõrguste g–G2 tähendust ning kasutab neid musitseerides;
- 6) mõistab duur-, moll-helilaadi ja helistike C–a, G–e, F–d tähendust ning kasutab neid musitseerides;
- 7) mõistab oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: eeltakt, viiulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistiku märgid, juhuslikud märgid, diees, bemoll, bekarr, paralleelhelistikud; vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, interpret, improvisatsioon; tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid); *tempo, andante, moderato, allegro, largo, ritenuto, accelerando, diinaamika, piano, forte, mezzopiano, mezzoforte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo*.

Pillimäng

Õpilane:

- 1) süvendab I kooliastmes omandatud pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);
- 2) musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades plokkflöödil ja/või väikekandelil või muul meloodiapillil;
- 3) rakendab pillimängus digivõimalusi;
- 4) seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga;
- 5) erinevate pillide mänguvõtete rakendamine: väikekannel, ukulele, flööt, klaver, plaatpillid, lihtne mäng talharpal burdooniga saates;
- 6) kaasmängude ja/või *ostinatode* loomine keha-, rütmi- ja plaatpillidel.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- 1) tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;
- 2) väljendab liikumise kaudu Eesti ja teiste maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse;
- 3) rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- 1) julgeb loomeideedega katsetada ning eksida; on lahendusi otsides püsiv ja järjekindel;
- 2) loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel;
- 3) esitleb neid üksi või rühmas;
- 4) improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- 5) loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne);
- 6) loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- 1) kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades;
- 2) tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi;
- 3) otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite ja kodukoha loomeinimeste loometegevust ning tutvustab seda kaaslastele;
- 4) kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore;
- 5) eristab kuuldeliselt sümfooniaorkestri pillirühmi;
- 6) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi,
- 7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust.

Kunst		
4. klass	5. klass	6. klass
Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted: punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv. Kompositsiooni kirjelduseks: suurem, väiksem, ühesuurused, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus.		

Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks: horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas, sile, kare, krobeline jne. Liikumise mulje loomine: liikuvad poosid, liikumise faaside kujutamine.

Kunstiliigid: joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur, sisearhitektuur, tarbekunst, installatsioon, trükigraafika, tüpograafia, mosaiik, origami. Kunstižanrid: portree, natüürmort, linnavaade, maastikuvaade, interjööri vaade.

Kujutamine: figuraalne, abstraktne.

3-mõõtmelise töö kavandamine: 2- mõõtmeline visand, materjalide, vahendite ja tehnikate näidised, katsetused ja valiku põhimõtted. Arvestab kunstitööde loomisel eelnevalt omandatud kompositsiooni lihtsamaid põhimõtteid. Saadud teabe alusel: küsimustele vastamine, selgitamine, võrdlemine. Kujutamine: figuraalne. Liikumise mulje loomine: liikuvad poosid, liikumise faaside kujutamine. Kunstiliigid: origami, tootedisain, tarbekunst. Kolmemõõtmeline: vorm, pind, värv, ruum, mass, materjal.

Visuaalkultuuri objektide loomine, mis on noortele olulised ja tähendusrikkad. Loovust lahendavad teemad, millele ei ole valmisvõistereotüüpset lahendust. Idee valik: näiteks originaalsuse või ebatavalisuse alusel. Protsessi kavandamine, tööle pealkirja panemine. Oma teose analüüsimine. Valikuvõimaluste üle arutlemine. Värviteooria: koloriit. Värvinimetused primaar- ja sekundaarvärvide piires. Värvide segamine, pintselitehnikad, erinev pinna katmine. Värvitemperatuur: soojad ja külmad toonid. Kunstiliigid: maal.

Tekstide lugemine; info (tekstid, pildid, multimeedia) otsimine teavikutest ja internetist (õpetaja annab eakohased allikad ette, samuti ka juhtnöörid sobiva info leidmiseks). 3-mõõtmelise töö kavandamine: 2- mõõtmeline visand, materjalide, vahendite ja tehnikate näidised, katsetused ja valiku põhimõtted. Arvestab kunstitööde loomisel eelnevalt omandatud kompositsiooni lihtsamaid põhimõtteid. Protsessi kavandamine, tööle pealkirja panemine. Oma teose analüüsimine. Valikuvõimaluste üle arutlemine. Kolmemõõtmeliste tööde loomine. Kujutamine: figuraalne, abstraktne. Kompositsiooni kirjelduseks: suurem, väiksem, ühesuurused, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus, rütm.

Saadud teabe alusel: küsimustele vastamine, selgitamine, võrdlemine. Protsessi kavandamine, tööle pealkirja panemine. Orienteerumine paberil ja ruumis. Saadud teabe ja mõistmise rakendamine loomisel. Ruumiillusiooni loomise põhimõtted: kattumine, teravus, suurus. Perspektiiv: tsentraalperspektiiv, värvus- e õhuperspektiiv.

Arutelud visandlikkuse ja visandi otstarbekuse teemadel. Oma teose analüüsimine. Valikuvõimaluste üle arutlemine. Mõisted: sümbolid, kujundid, kujutised, värvid, objektid, tegelased, pildiotsing, sümboolika väljaselgitamine. Kunstiliigid: foto, disain, arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, installatsioon, trükigraafika, tüpograafia, kirjatüüp. Autorsus: autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine. Disaini baaselemendid: funktsionaalne värv, vorm ja materjal. Otstarve, kasutusmugavus. Disaini liigid: tootedisain. Kunstiteose analüüs. Oma teose analüüsimine. Valikuvõimaluste üle arutlemine. Kunstiteose analüüsi meetodite praktiseerimine: autor, kunstiliik, pealkiri, tehnika, oma arvamus, teose lugu. Tekstide lugemine; info (tekstid, pildid, multimeedia) otsimine teavikutest ja internetist. Saadud teabe alusel arutlemine. Saadud teabe ja mõistmise rakendamine loomisel. Edasiside: Leia kaaslaste töö, kus on palju pingutatud. Tunnusta kaaslast pingutuse eest. Leia klassist mõni originaalne lahendus ülesandele. Tunnustusmärgid, suuline või kirjalik lühike tagasiside "Mulle meeldib, kuidas sa..." vms.

<p>Autorsus ja autoriõigused: autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine.</p>	<p>Oma teose analüüsimine. Valikuvõimaluste üle arutlemine. Analüüsib stiliseeritud kujundeid ja sümboleid kasutavaid visuaalkultuuri teoseid (nt logosid, vappe, digitaalseid ikoone). Saadud teabe alusel: küsimustele vastamine, selgitamine, võrdlemine, kokkuvõtete tegemine, olulisema eristamine, mõtte- ja mõistekaartide koostamine, esitluse koostamine; info kogumine portfooliosse; õpimappi või visandiraamatusse. Disaini liigid: tootedisain, lavakujundus, arhitektuurimakett.</p> <p>Loob õpetaja abiga teostest ekspositsiooni ning külastab teiste loodud näituseid (ka virtuaalselt). Autorsus ja autoriõigused: autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine.</p> <p>Visuaalteoste tunnused: tehnika, vorm, värv, kompositsioon, sümbolid, meeleolu, sisu elemendid. AI kasutamine.</p>	
Muusika		
4. klass	5. klass	6. klass
<p>Klassitunnis lauldakse <i>a cappella</i> ning saatega ühe- ja kahehäälselt, kooris kahe- ja kolmehäälselt. Pillimänguoskusi süvendatakse erinevates pillikoosseisudes ning arendatakse edasi kuuekeelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid, omandatakse hiiu kandle e talharpa mänguvõtteid. Muusikalises liikumises on põhirõhk eesti rahvatantsudel ning teiste rahvaste muusika karakteri väljendamisel liikumise abil. Muusikalist mõtlemist ja loovust arendatakse muusikalise omaloomingu kaudu. Muusika kuulamisega arendatakse muusikalist analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Tähtis on osata kasutada muusika oskussõnu arvamuse avaldamisel ja põhjendamisel. Kuulatakse paikkondliku helilooja, Cyrillus Kreek ja teiste interpretide loomingut. Muusikalist kirjaoskust omandatakse muusikaliste</p>		

osaoskuste kaudu ning seda rakendatakse mitmesugustes muusikalistes tegevustes. Õpilaste muusikalise eneseväljenduse oskust arendatakse nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, pillikoosseisud jms). Muusika kuulamise kogemuse ning kontserdikultuuri kujundamiseks ja silmaringi avardamiseks külastatakse kontserte ning muusikaetendusi, käiakse õppekäikudel. Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma üksteise võimeid, oskusi ning eripära. Hoiab lauldes loomulikku kehahoidu (sirge selg, püstine pea, avatud suu). Õpilasi suunatakse laulma julgelt, ilmekalt ja selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga. Kaanonite rakendamine mitmehääle laulmise ettevalmistamiseks. Erineva karakteri, helilaadi, taktimõõdu ning tempoga laulud. Väikekannel, ukulele, flööt, klaver, plaatpillid, lihtne mäng talharpal burdooniga saates. Eesti laulu- ja ringmängud, Vormsi tantsud. Meetrumi tunnetamine ja hoidmine. Rütmiline liikumine. Õpitud rütmide kasutamine kehapillil, rütmipillidel. Muusikatundides on ruumi improvisatsiooniks ja vaba pillimänguks. Tegeletakse loovülesannetega: salmi, meloodia ja rütmi loomine. Loovliikumine. Muusikapalade loominguline visualiseerimine. Muusika või muu vahendiga loodud meeleolu edastamine liiumise või heli abil. Muusika elamuse kirjeldamine kasutades oskussõnavara. Mõiste: Autorikaitse. Eesti laste muusikalid, näiteks Ülo Vinter “Pipi Pikksukk” ja “Suvitajad”, Olav Ehala “Oma tuba, oma luba”, “Nukitsamees”, Piret Rips “Imellapse laul”, Priit Pajusaar “Detektiiv Lotte” Rudolf Tobias “Sügistuul”, Ludwig van Beethoven “Sümfoonia nr 6” / “Elisele”, R. Eespere, Olav Ehala “Vitsalaul” “Päkapiku jõululaul”, Franz Schubert “Ave Maria”, Johann Sebastian Bach “Anna Magdalena Bachi noodivihikust”, Arvo Pärt. Muusikapalade analüüsimine: 2- ja 3-osaline lihtvorm. Dünaamika: piano, forte, mezzopiano, mezzoforte, crescendo, diminuendo (Itaaliakeelsed tempoterminid). Tämbri kirjeldamine. Eesti rahvalaulu liigid, rahvatantsud; rahvapillide kuulamine/vaatamine/eristamine. Veljo Tormis “Viis eesti rahvatantsu segakoorile”, Rahvalik koraal “Ma tänan sind”, vaimulik rahvaviis “Mu süda, ärka üles”. Talharpa ajalugu Vormsil ja mujal, talharpa mängijad Hans Rönkvist ja Anders Ahlström. Misjonär Österblomi mõju Vormsi muusikaelule. Rahvapillid Vormsi ajaloolistel pildidel, muusikalised salvestised Vormsi saarelt. Hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass). Kooriliigid (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor). Tutvumine erinevate kooridega, näiteks Eesti Rahvusmeeskoor, Rahvusooper Estonia poistekoor, ETV tütarlaste koor, Eesti Filharmoonia kammerkoor. Instrumentaalmuusika, pillirühmad (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid), sümfooniaorkester. Tutvumine teostega sümfooniaorkestrile, näiteks John Dowlandi “Taani kuninga tants”,...Muusikainstrumendid: klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid.

4. klass	5. klass	6. klass
<p>Viiulivõti, tähtnimed ja nende asukoht noodijoonestikul</p> <p>Duur- ja moll helilaad, kolmkõla, oktaav</p> <p>helistikud C-duur / a-moll</p> <p>tervenoot, poolnoot, poolnoot punktiga, veerandnoot, kaheksandikud,</p>	<p>Kõrgendus- ja madaldusmärk</p> <p>Helistikud: G-duur ja e-moll</p> <p>F-duur ja d-moll</p> <p>tervenoot, poolnoot, poolnoot punktiga, veerandnoot, kaheksandikud, kuueteistkümnendikud, punkteeritud rütm,</p>	<p>tervenoot, poolnoot, poolnoot punktiga, veerandnoot, kaheksandikud, kuueteistkümnendikud, punkteeritud rütm, tervepauus, poolpauus, veerandpauus, kaheksandikpauus</p>

<p>kuueteistkümnendikud, punkteeritud rütm, tervepaus, poolpauus, veerandpauus, kaheksandikpauus.</p> <p>2/4,3/4 ja 4/4 taktimõõtude tähenduse mõistmine ja arvestamine musitseerimisel</p> <p>uued rütmid: ti-tiri, tiri-ti, ta-i-ti</p> <p>Mõisted: harmoonia, tämber</p>	<p>tervepauus, poolpauus, veerandpauus, kaheksandikpauus</p> <p>3/8 ja 6/8 taktimõõtude tähenduse mõistmine ja arvestamine musitseerimisel</p> <p>uued rütmid: ti-tiri, tiri-ti, ta-i-ti</p>	<p>3/8 ja 6/8 taktimõõtude tähenduse mõistmine ja arvestamine musitseerimisel</p> <p>uued rütmid: ti-tiri, tiri-ti, ta-i-ti</p>
---	---	---

2.3 III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) analüüsib õpetaja abiga enne kasutamist visuaalseid kujutisi, jooniseid, skeeme ja sümboleid;
- 2) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades enamasti turvaliselt, arvestab visuaalseid kujutisi luues ja kasutades autorsust;
- 3) rakendab õpetaja abiga uurimismeetodeid teoreetiliste, kunstitööde või disainiobjektide loomisel;
- 4) katsetab, julgeb eksida ja töö käigus langetada otsuseid õpetaja abiga;
- 5) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid ja väljapanekuid, uurides ning teadlikult kavandades, valides ja rakendades protsessi käigus sihipäraselt materjale, tehnika- ja töövõtteid ning kompositsiooni põhimõtteid;
- 6) analüüsib õpetaja toel loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle, seostadeskunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt;
- 7) huvitub muusikast kui kunstiliigist, väärtustab muusikat ning muusikategevust kultuuri ja igapäevaelu rikastajana;
- 8) teadvustab muusika võimalusi vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalu loomisel;
- 9) osaleb aktiivselt musitseerimises: tegutseb koos teistega, vastutab enda tegevuse eest rühmas (klassis, kooris, ansamblis);
- 10) arendab loomeideid muusikalise eneseväljenduse kaudu: katsetab ideid muusikategevustes, leiab lahendusi esile kerkinud probleemidele, hindab isikupära ja erinevaid lahendusi ning on püsiv ja järjekindel;
- 11) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;
- 12) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat, on traditsioonide edasikandja laulja ja/või pillimängijana ning osaleb laulupidudel;
- 13) teadvustab muusikat kui kultuuridevahelist suhtluskeelt, väärtustab kultuurilist mitmekesisust;

- 14) tegutseb eetiliselt ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonnasse;
- 15) valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega;
- 16) teadvustab, et teadlikuma muusitseerimise aluseks on muusikaline kirjaoskus, mille hulka kuuluvad helivälitused, rütmifiguurid ja pausid: kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud; bassivõti repertuaarist tulenevalt; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele;
- 17) mõistab, kuidas huvi muusika vastu ning muusikaoskused võimaldavad kujundada sellest elukestva harrastuse või elukutse.

Õpitulemused

Kunst

Õpilane:

- 1) analüüsib enne kasutamist visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboleid suhtluses;
- 2) uurib iseseisvalt kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta;
- 3) leiab infot erinevate allikate kohta, suhtudes neisse allikakriitiliselt;
- 4) kasutab peamisi kunstimõisteid ja teab kunstnikke;
- 5) käitub kultuurikeskkondades reeglite järgi (vajaduse korral oskab reeglid välja selgitada) ning saab iseseisvalt vajaliku teabe leidmise ja sündmuse kogemisega hakkama;
- 6) teab, mida kujutab endast disain ning kuidas töötab disainer;
- 7) mõistab vormide ja värvide subjektiivsemaid ning universaalsemaid tähendusi;
- 8) teab, mis on kopeerimine ja plagiaat, ning oskab teiste autorite teoseid ja nende osi kasutada oma uurimistöös või loomes nii, et tegevus ei riiva autori õigusi;
- 9) oskab arendada oma ideed, lähtudes eesmärgist;
- 10) märkab ja kirjeldab igapäevaelu probleeme, mida lahendades läbib kõik disainiprotsessi etapid;
- 11) rakendab uurimismeetodeid õpetaja abiga,
- 12) loob omanõolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ja põhjalikult uurides ning teadlikult kavandades;
- 13) valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid;
- 14) oskab rühmaliikmena luua ühistöödest tervikliku väljapaneku ja esitleda teost publikule;
- 15) analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümboolid, kontekst), leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, põhjendab neid tööle tuginedes ning kasutab kunstist rääkides oskussõnavara;
- 16) leiab seoseid ühiskonnaelu valdkondadega nii ajaloost kui ka tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, erialakirjandusele, aimekirjandusele, popkultuurile ja meediale;

- 17) mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna või disaininäidete esteetilisi, funktsionaalseid ning ökoloogilisi aspekte;
- 18) selgitab oma tööd ning valitud töökäigu ja sõnumi võimalikke teisi võimalusi; põhjendab sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid;
- 19) kuulab kaasõppijate seisukohti, põhjendab enda arvamust, annab toetavat tagasisidet ning aktseptib eriarvamusi.

Laulmine

Õpilane:

- 1) laulab ühe- ja/või mitmehääelseid laule klassitunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;
- 2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- 3) väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaulu: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter), „Saaremaa valss“ (R. Valgre), „Mul meeles veel“ (R. Valgre), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär);
- 4) on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;
- 5) kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleparaati ja teab, et häält on vaja hoida.

Pillimäng

Õpilane:

- 1) mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus;
- 2) musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades;
- 3) uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut;
- 4) süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust,
- 5) musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- 1) loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm;
- 2) katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades;
- 3) loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm);
- 4) analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu;
- 5) rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- 1) võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu;
- 2) tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu;
- 3) leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rokk, džäss, hip-hop, rahvaste muusika jm);
- 4) rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- 1) uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust;
- 2) võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;
- 3) võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, muusika esituskoosseise, hääleliike, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut;
- 4) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;
- 5) uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi;
- 6) rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi;
- 7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust;
- 8) teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;
- 9) seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga;
- 10) järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades.

Kunst		
7. klass	8. klass	9. klass
Google'i pildiotsing. (Veebi)entsüklopeediad ja andmebaasid. Kahemõõtmeline: punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv. Kolmemõõtmeline: joon, vorm, pind, värv, ruum, mass, materjal. Dimensionaalsus (reljeef, skulptuur, maakunst). Kunstižanrid: portree, natüürmort, linnavaade, maastikuvaade, interjöörivaade. Kujutavus: figuraalne, abstraktne. Kunstiliigid: joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, ready-made, installatsioon,		

<p>trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia. Keskkonnamõju, säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine. Etikett: Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnik, töö mõõdud, aasta, juhendav õpetaja). Kompostitsioon, materjal, tehnika, vorm, kuju, proportsioon, heletumedus, koloriit, fookus, pind, erialase sõnavara kasutamine. Otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus, suurus, eesmärk.</p>		
<p>Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine. Muuseumide ja galeriide kodulehed. Tootedisain, digitootedisain, teenusedisain, tööstusdisain, graafiline disain, sotsiaalne disain jne. Funktsionaalne värv, nt hooaegadega seotud värvid riidemoes. Keskaja arhitektuur Euroopas ja Eestis: gooti ja romaani kirikuarhitektuur, linnusearhitektuur. Ehitusplastika, vitraažid, illumineeritud käsikirjad. Relikviaarid. Islami kunst: mošearhitektuur, käsikirjad, ornamendid. Viikingite arhitektuur ja kunst, rändhõimude kunst (ornament, metallitöö). Ajurünnak, suvaline sisend, omaduste reastamine, info otsimine. Visandamine (joonistus, visandlik maal, prototüüp, arvutis loodud 2D visand), krokiide ja kiirkrokiide harjutamine. Visand, krokii, visualiseerimine, skits, abijooned. Vaatlus, intervjuu, küsitlus, enesekohase päeviku pidamine ja analüüsimine, uurijapäeviku pidamine ja analüüsimine. Neljamõõtmelise teose baaselemendid: montaaž, heli, valgus, tegevuspaik, tegelased. Storyboard ja lugu. Kaadriplaanid: üldplaan. Taust, esiplaan,</p>	<p>Kunstiajalugu: renessansskunst Itaalias. Kõrgrenessansi kunstnikud (Leonardo, Raffael, Michelangelo). Barokk-kunst Euroopa õukondades. Klassitsism: valitsushooned Euroopas ja Ameerikas. Realism maalikunstis. Maailmanäitused ja tehnoloogia areng. Idee sõnastamine ja laiendamine: idee sõnastamine 3 lausega, visuaalide leidmine märksõnade juurde - plakat, ideekaart vms. Erinevate väljundite loomine ideele, kombineerimismaatriksid, referaat idee tausta uurimiseks. Visandamine (joonistus, visandlik maal, prototüüp, arvutis loodud 2D või 3D visand). Krokiide ja kiirkrokiide harjutamine. Visualiseerimise ja visuaalse kokkuvõtte harjutused. Neljamõõtmelise teose baaselemendid: kaadriplaanid, montaaž, heli, valgus, narratiiv e lugu, tegevuspaik, tegelased. Kaadriplaanid: üldplaan, keskpiaan, suur plaan, detail. Taust, esiplaan, tagaplaan. Vaatlus, intervjuu, küsitlus. Seotud elukutsed: režissöör, stsenarist, kunstnik, storyboard'i kunstnik, animaator, operaator, helirežissöör, monteeriija, valgustaja, kostüümikunstnik jne. Teoste loomine</p>	<p>Ideoloogilised sümbolid erinevates kultuurides. Nüüdisaegsed märgid ja sümbolid. Kunstiajalugu: modernism 19. sajandi lõpu maalis (impressionism, postimpressionism, sümbolism, juugend). Nüüdiskunst vastavalt aktuaalsetele teemadele, kohalikele näitustele või loodud teostele. Muuseumi haridusprogrammid, kunstüritused, näitused, kunstnikuga vestlused ja kohtumised. Ruumiillusiooni loomise põhimõtted: kattumine, teravus, suurus. Perspektiiv: tsentraalperspektiiv, värvus- e õhuperspektiiv. Disaini baaselemendid: funktsionaalne värv, vorm ja materjal (tarbeesemete puhul, graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt), mass. Otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus Disaini liigid: tootedisain, digitoote disain, graafiline disain. Otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus. Funktsionaalne värv, vorm ja materjal (tarbeesemete puhul, graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt), mass. Tootedisain, digitoote disain, graafiline disain. Eneserefleksioon lähtuvalt vormist, stiilist: suuline õpetajale, kaasõpilasele, grupile, kirjalik, sketchbookis vms. Ikonograafiline meetod, vormist lähtuvad</p>

<p>tagaplaan. Sümbolid, kujundid, kujutised, värvid, objektid, tegelased, pildiotsing, assotsiatsioonide kasutamine, sümboolika välja selgitamine, kujundite või kujutiste kombineerimine, erinevad tehnikad, kompositsiooni põhimõtted. Vaatlemine, näitusepind koolis sees või õues. Arutlus, vaatlus, suuline eneseväljendus, eneserefleksioon, kujundav hindamine. Bortoni mudeli ainetel: Mida ma tegin, et sellesse punkti jõuda? Mis mind aitab ja takistas? Mida ma veel saan tulevikus teha?</p>	<p>kontseptsiooni alusel, teoste loomine teadlikumalt valikuid tehes, aja võtmine planeerimisprotsessiks ja ideeloomeks, tehnikate kombineerimine, materjalide kombineerimine ja leidlik kasutus, vormide võtmine kooli võimalusi kasutades. Pealkiri, allegooria, peamõte, sümbol, motiiv, detail, probleem, huvi äratamine. Valikuvõimaluste üle arutlemine. Valikute põhjendamine (“Annab paremini edasi mu ideed”; “Tahtsin originaalset lähenemist”). Eneseanalüüsi ja refleksiooni harjutamine töö tegemise ajal ja peale tööprotsessi lõppu õpetaja antud küsimuste abil. Kaaslaste töö analüüsimiseks võib mõnel juhul kasutada küsimusi, mis mõeldud kunstiteoste analüüsimiseks (vormianalüüs, ikonograafiline analüüs). Tasub lisada alati mõni positiivset tagasisidet võimaldav küsimus.</p>	<p>küsimused: sümbolid, allegooria, tekstid, millega on seotud. Autori käekiri, kunstirühmitus, teose pintsli töö, värvi- ja materjalikasutus, meeleolu, tüüpilisus ja erandlikkus. Biograafiline meetod: autori elulugu, haridus, väljaõpe, suhted võimuga, publikuga, kogemuste ja läbielamiste peegeldus teostes. Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine. Ideede laiendamine, ühele ideele mitme kavandi loomine, erinevate väljundite loomine. SCAMPER ehk Osborni meetod. Moodboard, mõistekaart, plakat, Venni diagramm, sõelumine küsimuste abil, idee plussid ja miinused jne. Idee sõnastamine: idee sõnastamine 5 lausega, visuaalide leidmine märksõnade juurde, erinevate väljundite loomine ideele. Kavandamine: kavand, visand, skits, kroki, abijooned, värvikaart, idee sõnastamine, <i>storyboard</i>, stsenaarium, visuaalne lihtsustamine, skeemid, asendiplaani, maketid, värvi- ja materjali näidised, tööetappide kirjeldused.</p>
	<p>Meetodid ja võimalused: mõtte- ja mõistekaartide koostamine, teabe visualiseerimine infograafika abil, esitluse koostamine, tervikteksti kirjutamine (essee, artikkel, sünopsis, saatetekst vms), näituse päeviku pidamine, info kogumine portfooliosse, õpimappi või visandiraamatusse. Neljamõõtmelise teose baaselemendid: kaadriplaani, montaaž, heli, valgus, narratiiv e lugu, tegevuspaik, tegelased, <i>storyboard</i>, stsenaarium. Kaadriplaani: üldplaan, keskplaan, suur plaan, detail. Taust, esiplaan, tagaplaan. Näituse tegevusega seotud elukutsed: konservaator, kuraator, kujundaja, toimetaja.</p>	

<p>Idee valik: originaalsuse, ebatavalisuse, eesmärgi jms alusel. Kunstilise kujundi (metafoori) valik, kujutamisaadi valik, meediumi valik, moodboard.</p> <p>Kujutamise elementide (sümbolid, kujundid, kujutised, värvid, objektid, tegelased) otsimine (pildiotsing, assotsiatsioonide kasutamine, sümbolika välja selgitamine, kujundite või kujutiste kombineerimine) ja valik.</p> <p>Probleemid ühiskonnas, suhted eakaaslaste ja koolikaaslastega. Keskkonnaprobleemid. Ümbritsev ruum ja disainiprobleemid.</p> <p>Visand, materjalide näidised ja valiku põhimõtted, vahendite ja tehnikate katsetused (nn tööproovid) ja valiku põhimõtted, formaadi valik ja selle põhjendamine. Kogu protsessi võib dokumenteerida porfoolios, visandiraamatus, õpimapis.</p>		
Muusika		
7. klass	8. klass	9. klass
<p>Ühe-/kahehäälsed laulud, kaanonid ning teiste rahvaste laulud. Tutvutakse laulu autoritega. Laulmine a cappella ja saatena (klassiga, ansambelis, üksi), laulmisel loomulik kehahoid, selge diktsioon, ilmekas ja julge esitus. Häälehoide häälemurdeperioodil. Eesti rahvalaulud ja regilaulud seoses kalendritähtpäevadega: mardilaul, kadrilaul, luutsinapäev, jõululaulud, Eesti Vabariigi aastapäev, vastlapäev, emadepäev, jaanipäev. Laulud rannarootsi kultuuripärandist Vormsi rootsi keeles: hällilaulud Vormsi saarelt, karjalaulud,... Vormsi sõnastik kasutades. Rahvuslik ärkamisaeg, laulupeod läbi aegade, tantsu- ja laulupidude motod ja nende mõistmine. Tutvumine laulupeo lemmikutega, oluliste dirigentide, muusikaliste juuhtide ja organisatsiooniga (Eesti Laulu- ja tantsupeo Sihtasutus). Osalemine Eestirootslaste tantsu- ja laulupeol Haapsalus ja Eesti Saarte Noorte Pärimuspäeval. Keha-, rütmi- ja plaatpillide, plokkflöödi, 6-keelset väikekandle (valikuliselt kitarri, ukulele) kasutamine kaasmängudes ja/või ostinato'des, improviseerimine, kindlast vormist lähtumine. Viisi mäng talharpal, burdooniga saatmine. Taktimõõdud 2/4, 3/4, 4/4, (kaheksandik taktimõõdu) tähendus. Uued rütmid: Sünkoop, triool, intervall. Muusikatundides on ruumi improviseerimiseks ja vaba pillimänguks. Tekstiloomed (regivärsid, laulusõnad), meloodia- ja rütmi loomine. Loominguliste ideede rakendamine arvutil olemasolevaid muusikaprogramme kasutades. Mõisted: paus, rütmid, sünkoop, triool, taktimõõt, madaldus- ja kõrgendusmärgid, helilaad, helistik, interval, tempo, dünaamika. Loominguliste ideede, muusika iseloomu ja meeleolu väljendamine liikumise abil. Erinevate rahvaste rütmide tajumine liikumise kaudu: tantsu sammud, kehapillid, jt, Vormsi tantsud. Eesti pärimusmuusika tänapäevased tõlgendused. Erinevate maade rahvamuusikale iseloomulikud karakterid ja pillid. Ühisprojekt füüsikaga: kuulmisaparaat, heli omadused. Maria Murmani elulugu ja temal lauldud laulud. Cyrillus Kreegi elulugu, tema seos Vormsi saarega ja mõju Eesti muusikale. Muusika analüüsimine (suuliselt ja kirjalikult) oskussõnavara kasutades. Ooperi, opereti, muusikali ja balleti kujunemine; olulisemate heliloojate (Giuseppe Verdi, Georges Bizet, Jacques Offenbach, Andrew Lloyd Webber, Pjotr Tšaikovski jne)</p>		

loominguga tutvumine; seosed lavamuusika arenguga Eestis. džässmuusika kujunemine, põhijooned, stiilid. Maailma ja eesti džässmuusika heliloojate muusika kuulamine/iseloomustamine. Filmimuusika ajaloo etapid. Kuulatakse (lauldakse) olulisemate maailma ja eesti filmimuusika heliloojate muusikat, iseloomustatakse kuuldut. Pop-, rokkmuusika stiilid, muusikatööstus, muusikatehnika areng. Arvuti muusikas: erinevad rakendused ja elektroonilised muusikainstrumendid ja elektrooniline muusika. Muusika väljendusvahendid (meloodia, rütm, tempo, dünaamika, tämber) ning muusikateose ülesehitus (2-ja 3-osaline lihtvorm, variatsiooni- ja rondovorm). Pillide eristamine kõla ja kuju järgi: Keelpillid: poogenpillid viiul, viola e altviul, tšello, kontrabass, näppepillid harf, kitarr. Puhkpillid: puupuhkpillid flööt, klarnet, saksofon, oboe, fagott. Vaskpuhkpillid: trompet, metsasarv, tromboon, tuuba. Löökpillid: kindla helikõrgusega timpan ksülofon; ebamäärase helikõrgusega (rütmipillid) suur trumm, väike trumm, taldrikud jt Klahvpillid: klaver, klavessiin, orel, akordion. Eesti tuntud interpreedid, dirigendid, ansamblid, orkestrid ja muusika suursündmused. Õpilase enda muusika valik ja selle põhjendamine. Muusikaga seotud elukutsed ja õppimisvõimalused. Absoluutsed helikõrgused (tähtnimed). Absoluutsed helikõrgused (tähtnimed). Duur- ja moll helilaad, kolmkõla, oktaav. Madaldus- ja kõrgendusmärk

Bassivõti